זו עשירית האיפה שלו דברי רבי יהודה ר"ש אומר [1][א]בבאו יקריב בזמן שראוי לביאה ראוי להקרבה בזמן שאינו ראוי לביאה אינו ראוי להקרבה אמר רבא (א) מנלן [א]דמשדרין שליחא דבי דינא ומזמנינן ליה לדינא דכתיב [2]וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ומנלן דמזמנינן לדינא דכתיב [3]ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך לקמי גברא רבה דכתיב [ב]לפני ה' את ופלניא דכתיב אתה והם ואהרן [ב]דקבעינן זימנא דכתיב מחר [ג]זימנא בתר זימנא דכתיב [4]קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד ומנלן [ד]דאי מתפקר בשליחא דבי דינא ואתי ואמר לא מיתחזי כלישנא בישא דכתיב [5]העיני האנשים ההם תנקר [ה]ומנלן דמשמתינן דכתיב [6]אורו מרוז דהכי סברא דגברא [ג]רבה דכתיב [6]אמר מלאך ה' ומנלן דמחרמינן דכתיב אורו ארור [ו]דאכיל ושתי בהדיה וקאי בארבע אמות דידיה דכתיב יושביה ומנלן [ז]דפרטינן חטאיה בציבורא דכתיב [6]כי לא באו לעזרת ה' ואמר עולא [ד]בר' מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז איכא דאמרי גברא רבה הוה ואיכא דאמרי כוכבא הוה שנאמר [7]מן שמים נלחמו הכוכבים ומנלן [ח]דמפקרינן נכסיה דכתיב [8]וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה ומנלן [ט]דנצינן ולייטינן ומחינן ותלשינן שיער ומשבעינן דכתיב [9]ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם ומנלן [י]דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה דכתיב [10]הן למות הן לשרושי הן לענש נכסין ולאסורין מאי לשרושי אמר אדא מרי אמר נחמיה בר ברוך אמר רב חייא בר אבין אמר רב יהודה הרדפה מאי הרדפה אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב מנדין לאלתר [כ]ושונין לאחר ל' ומחרימין לאחר ששים א"ל רב הונא בר חיננא הכי אמר רב חסדא [ל]מתרין ביה שני וחמישי ושני [מ]ה"מ לממונא אבל לאפקירותא לאלתר ההוא טבחא דאיתפקר ברב טובי בר מתנה אימנו עליה אביי ורבא [נ]ושמתוהו לסוף אזל פייסיה לבעל דיניה אמר אביי היכי ליעביד לישרי ליה לא חל שמתא עליה תלתין יומין לא לישרי ליה קא בעו רבנן [א] למיעל א"ל לרב אידי בר אבין מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל [ס][ה]טוט אסר וטוט שרי אמר ליה ה"מ לממונא אבל לאפקירותא עד דחיילא שמתא עליה תלתין יומין אלמא קסבר אביי הני בי תלתא דשמיתו לא אתו תלתא אחריני ושרו ליה דאיבעיא להו הני בי תלתא דשמיתו מהו למיתי תלתא אחריני ושרו ליה ת"ש [ס][ו]מנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה [ע]לתלמיד אינו מנודה לרב [פ]מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו [צ]מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנידה ומת חלקו אינו מופר ש"מ תלת שמע מינה [ק]תלמיד שנידה לכבודו נידויו נידוי ושמע מינה [ר]כל אחד ואחד מיפר חלקו וש"מ הני בי תלתא דשמיתו לא אתו תלתא אחריני ושרו ליה אמר אמימר הלכתא הני בי תלתא דשמיתו [ש]אתו בי תלתא אחריני ושרו ליה א"ל רב אשי לאמימר והא תניא רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנידה ומת חלקו אינו מופר מאי לאו אינו מופר כלל לא עד דאתו בי תלתא אחריני ושרו ליה ת"ר [ת]אין נידוי פחות מל' יום ואין נזיפה פחות מז' ימים ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר [11]ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים אמר רב חסדא [א]נידוי שלנו כנזיפה שלהן ונזיפה דידהו שבעה ותו לא והא ר"ש בר רבי ובר קפרא הוו יתבי וקא גרסי קשיא להו שמעתא א"ל ר"ש לבר קפרא דבר זה צריך רבי א"ל בר קפרא לר"ש ומה רבי אומר בדבר זה אזל א"ל לאבוה איקפד אתא בר קפרא לאיתחזויי ליה א"ל בר קפרא איני מכירך מעולם ידע דנקט מילתא בדעתיה נהג נזיפותא בנפשיה תלתין יומין שוב פעם אחד גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק מאי דרש [12][ז]חמוקי ירכיך [ח]כמו חלאים מה ירך בסתר

אף

זו עשירית האיפה שלו. שמביא כהן הדיוט כשמחנכין אותו לעבוד תחילה כדכתיב (ויקרא ו) זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו עשירית האיפה ואמרינן (מנחות דף נא:) ובניו לרבות עשירית האיפה של כהן הדיוט לחינוך ולאו אקראי דלעיל קאי אלא מלות כהנים בעלמא הוא דקאמר יחזקאל. אלמא שלא היה יכול להקריב קרבני עשירית האיפה עד שנטהר מטומאת מת והוא הדין מצרעתו: **אמר רבא וכו'.** איידי דאיירי במנודה מפרש להו: **ומזמינין ליה לדינא.** לבעל דין: **זימנא בתר זימנא.** דאי לא אתי ההוא זימנא קבעינן ליה זימנא אחריתי: **קראו שם.** שמתא כלומר שמתא לפרעה שהעביר המועד כלומר שהעביר אותו מועד ששמו אחר מועד ראשון: **דאי מתפקר בשליחא דרבנן.** כלומר שמחרף שליח ב"ד ושליח אמר הילכתי: **העיני האנשים ההם תנקר.** אי לאו דשליח דא"ל למשה משה לא הוה ידע: **הכי סברא דגברא פלניא.** דעת פלוני שבא לנדות את פלוני דצריך לנדותו משמו של אותו חכם: **אמר מלאך ה'.** ברק אמר לשמתו שהוא שלוחו של מקום: **ומחרימין.** באלה: **ופרטינן חטאיה.** דאמרי לאנשי עירו משום הכי והכי משמתינן ליה: **כוכבא הוה.** מזליה דסיסרא: **דמפקרינן לנכסיה.** דמאן דלא ציית להו לרבנן: **יחרם (ב) הוא וכל רכושו.** דהפקר ב"ד הפקר מהכא נפקא לן בכל דוכתיה: **ואריב עמם ואקללם.** לאותם שהושיבו נשים נכריות: **דכפתינן.** ידיו ורגליו: **ואסרינן ליה.** שקושרין אותו על העמוד להלקותו: **הרדפה.** קא מפרש רב יהודה בריה דרב שמואל לרודפו מיד דכיון דלא ציית דינא מנדין אותו: **ושונין.** ומנדין אותו פעם אחרת: **לממונא.** שחייב ממון לחבירו ולא רצה לשלם ע"פ ב"ד: **לאפקירותא.** מבזה תלמידי חכמים: **לא חל עליה שמתא ל' יום.** ואין שמתא פחותה מל' יום: **קא בעו רבנן למיעל.** שצריכין לו: **טוט אסר טוט שרי.** כלומר מצי למישרי ליה אע"ג דלא חל עליה ל' יום דאותו שופר שנדוהו יכול להתיר לו ומישרי ליה בתוך ל' יום: **לא אתו אחריני ושרו ליה.** מדמהדר איהו נפשיה למישרי: **שנידה לכבודו.** ולא לשם שמים אלא שהתריס נגדו ודאי כיון דתני אין מנודה לרב ודאי לא נידה אלא בשביל כבודו דאי במילי דאיסורא הוי כמי שמנודה לרב דאין חכמה ואין עצה וגו' (משלי כא) וקתני אין מנודה לרב אבל לכולי עלמא מנודה: **כל אחד מיפר חלקו.** מדקתני חלקו אינו מופר: **לא אתו אחריני ושרו.** מדקתני חלקו אינו מופר לעולם אפי' שרו ליה אחריני: **נזיפה.** גערה כדלקמן: **נדוי שלנו.** בני בבל: **כנזיפה שלהן.** ארץ ישראל: **צריך רבי.** רבי אבוה דר"ש הוה: **מה רבי אומר בדבר זה.** אין רבי בעולם היודע דבר זה: **א"ל לאבוה.** לפי תומו ולאו משום לישנא בישא: **לאיתחזויי ליה.** לבקר את רבי שהיה חולה שקבל עליו יסורין: **אמר ליה בר קפרא איני מכירך.** רמז לו שאינו רוצה לראותו: **חמוקי ירכיך.** כמו חמק עבר (שיר ה):

אף

מתרין בו שני וחמישי ושני. פירש בקונטרס שני מתרין בו תחילה ומנדין אותו וכן בחמישי ובשני אחר מחרימין ול"נ שלשים יום ויש מפרשים קודם שינדוהו כלל יתרו בו וכן משמע בפרק הגוזל בתרא (ב"ק דף קיג.):

וטרקיה

עין משפט נר מצוה

נ א ב ג מיי' פכ"ה מהלכות סנהדרין הל' ח טוש"ע ח"מ סימן יא סעיף א:

נא ד מיי' שם הלכה ו סמג לאוין רח טוש"ע שם וסימן ח סעיף ה בהג"ה:

נב ה מיי' שם הלכה ח ופ"ו מהלכות ת"ת הלכה יד ופכ"ד מהלכות סנהדרין הלכה ז טוש"ע ח"מ סימן כ וטוש"ע יו"ד סימן שלד סעיף מג:

נג ו מיי' פ"ז מהלכות ת"ת הלכה יג טוש"ע יו"ד סי' שלד סעיף ט:

נד ז מיי' פכ"ד מהל' סנהדרין הלכה ז:

נה ח מיי' שם הלכה י טוש"ע ח"מ סימן ג בהג"ה:

נו ט י מיי' שם הלכה ח והלכה ט:

נז כ מיי' פ"ז מהלכות ת"ת הלכה ו טוש"ע יו"ד סימן שלד סעיף א:

נח ל מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ח [ויא] טוש"ע יו"ד סימן שלד סעיף א בהג"ה וטוש"ע ח"מ סימן ק סעיף ג:

נט מ מיי' פ"ז מהלכות ת"ת הל' יג טוש"ע יו"ד סימן שלד סעיף א:

ג [מיי' פ"ז מהל' ת"ת הל' יג טוש"ע יו"ד סי' רמג סעי' ז]:

ס ס מיי' שם פ"ז הלי"ב טוש"ע יו"ד סי' שלד סעי' יג:

סא ע מיי' פ"ז שם הל' יג טוש"ע שם סעיף טו:

סב פ מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

סג צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:

סד ק מיי' שם טוש"ע שם סעיף מה [וסי' רמג סעיף ח]:

סה ר טוש"ע שם סעיף כו:

סו ש מיי' פ"ז שם הל' ט טוש"ע שם סעיף כה:

סז ת א טוש"ע שם סעיף א:

◆

תורה אור השלם

1. וּבְיוֹם בֹּאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ אֶל הֶחָצֵר הַפְּנִימִית לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ יַקְרִיב חַטָּאתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מד כז
2. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: במדבר טז יב
3. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֹרַח אַתָּה וְכָל עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְיָ אַתָּה וָהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר: במדבר טז טז
4. קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שָׁאוֹן הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד: ירמיהו מו יז
5. אַף לֹא אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הֲבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה: במדבר טז יד
6. אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְיָ אֹרוּ אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְיָ לְעֶזְרַת יְיָ בַּגִּבּוֹרִים: שופטים ה כג
7. מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא: שופטים ה כ
8. וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה: עזרא י ח
9. וָאָרִיב עִמָּם וָאֲקַלְלֵם וָאַכֶּה מֵהֶם אֲנָשִׁים וָאֶמְרְטֵם וָאַשְׁבִּיעֵם בֵּאלֹהִים אִם תִּתְּנוּ בְנֹתֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וְאִם תִּשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לִבְנֵיכֶם וְלָכֶם: נחמיה יג כה
10. וְכָל דִּי לָא לֶהֱוֵא עָבֵד דָּתָא דִי אֱלָהָךְ וְדָתָא דִּי מַלְכָּא אָסְפַּרְנָא דִּינָה לֶהֱוֵא מִתְעֲבֵד מִנֵּהּ הֵן לְמוֹת הֵן לִשְׁרֹשִׁי הֵן לַעֲנָשׁ נִכְסִין וְלֶאֱסוּרִין: עזרא ז כו
11. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף: במדבר יב יד
12. מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן: שיר השירים ז ב

מסורת הש"ס

א) [נ"ל וביום בואו], ב) פ"א פלניא, ג) [שבועות לו.], ד) [עי' תוספות מנחות לד: ד"ה טטן], ה) [לקמן יז.], ו) [עי' תוספות סנהדרין ח. ד"ה מפיקנא], ז) [סוכה מט: ע"ש], ח) [כמו חלאים אין חלאים אלא רבנן כדגרסינן בנדרים מט. והן שמתעסקין בתורה שהיא מעשה ידי אומן. ערוך בערך חמק], ט) [יבמות פט:].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבא מנלן דקבעינן דוכתא ומשדרינן שליחא דבי דינא דכתיב וישלח כו' כצ"ל ותיבות ומזמנינן ליה לדינא נמחק: (ב) רש"י ד"ה יחרם כל רכושו כו' ותיבת הוא נמחק:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' למיעל. נ"ב נ"א למיזל [ועיין ר"ן ופרש"י שכרי"ף]:

◆

מוסף רש"י

זו עשירית האיפה. של כהן גדול (מנחות קח.). חמוקי ירכיך. המסתרים לירך, שכבוד התורה בצנעא ולא להיות יושב ושונה בגובה של עיר ולא לשנות לתלמידיו בשוק (סוכה מט:).

◆

רבינו חננאל

אינו משלח קורבנותיו. שנאמר שלמים, בזמן שהוא שלם, ולא בזמן שהוא אונן. מנודה מהו, ולא איפשיטא. מצורע מהו, ת"ש ר' שמעון אומר כתיב בבאו יקריב, [קא דייק קרא [דכתיב גבי] יחזקאל בענין כהן שנטמא למת [מצוה], שמעינן מינה דכל מי שאינו ראוי לביאה אינו ראוי להקרבה, מצורע אינו ראוי לביאה ולפיכך אינו ראוי להקרבה]. בזמן שראוי לבוא בקודש יקריב, בזמן שאינו ראוי לבוא אינו ראוי להקרבה. אמר רבא מנא לן דמשדרינן שליחא מבי דינא ומזמנינן ליה לדינא לקמיה גברא רבה פלוני, שנאמר ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני ה'. אתה ופלוני בעל דינך, שנא' אתה והם [ו]אהרן. ומנא לן דקבעינן להו זימנא, שנאמר מחר. ומנא לן דקבעינן זימנא בתר זימנא, שנאמר קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד, העביר המועד שקבעו לו, ולא נענש עד אחר כן. ומנא לן דאי מתפקר בשליחא דבי דינא ואתי שליחא ומחוי, לית ביה לישנא בישא, שנאמר, העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה. ומנא לן דמשמתינן בהרמנא דגברא רבה פלוני, שנאמר אורו מרוז אמר מלאך ה'. ומנא לן דמחרמינן ליה נמי, דכתיב אורו ארור. ומנא לן דמחרמינן על כל מאן דאכיל ושתי בהדיה, וקאי בד' אמות דיליה, שנאמר אורו ארור יושביה. ומנא לן דפרטינן חטאיה, שנאמר כי לא באו לעזרת ה', פי' לעזרת עם ה'. איכא דאמרי מרוז אדם גדול הוה. ואיכא דאמרי כוכבא הוה, והאי דכתיב יושביה, כענין עיש על בניה תנחם. ומנא לן דמאן דמתפקר אבי דינא, מפקרינן נכסיה, שנאמר וכל אשר לא יבא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה. ומנא לן דנצינן ולטינן ומחינן ותלשינן שיער ומשבעינן, דכתיב ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים. ומנא לן דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה, שנאמר הן למות הן לשרושי הן לענוש נכסין ולאסורין. מאי לשרושי אמר רב יהודה משמיה דרב בריה דרב שמואל בר שילת, הרדפה. ושונין לאחר שלשים, ומחרימין לאחר ששים. ואמר משמיה דרב חסדא מתרינן ביה בה שני וחמישי ושני, ואחר כך מנדין אותו. והני מילי לממונא, אבל לאפקירותא, מנדין לאלתר בלא התראה, ההוא טבחא דאיתפקר ברב טובי, אימנו אביי ורבא ושמתיה, אזל פייסיה לרב טובי, אמר אביי היכי נעביד, נישרי ליה, לא חל שמתא עליה שלשים יום, נשבקיה בשמתיה קא בעו רבנן לאפטורי. אמר ליה רב אידי בר אבין הכי אמר שמואל, טוט אסר טוט שרי. (כלומר) [פירוש] תקיעת השופר היא השמתא, הקול [ה]מכריז בתקיעת שופר [נ"א: פירוש, (השמתא) [השמעת] הקול המכריז בתקיעת שופר, והקול המכריז בתקיעת השופר] הוא האוסר הוא [ה]מתיר, כלומר אינו צריך ימים לחול עליה שמתא שלשים יום. דייקינן, מדקאמר אביי בעו רבנן לאפטורי, קסבר, תלתא דשמתיה לא אתו תלתא אחריני ושרו. מאי, ת"ש מנודה לרב מנודה לתלמיד, מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב, מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת, מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו, מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל, מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אחד מן התלמידים שנידה ומת חלקו אינו מופר. ש"מ תלת, ש"מ דקתני תלמיד אינו מנודה לרב, דייקינן מינה לרב אינו מנודה, הא לכולי עלמא מנודה, ש"מ תלמיד שנידה לכבודו נידויו נידוי, ומדקתני ומת חלקו אינו מופר, ש"מ דכל אחד מפר חלקו, ש"מ הני תלתא דשמתיה לא אתו תלתא אחריני ושרו ליה, א"ל רב אשי לאמימר והא תניא רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנידה ומת חלקו אינו מופר, מאי לאו אינו מופר כלל לא עד דאתו בי תלתא אחריני ושרו ליה. ת"ר אין נידוי פחות משלשים יום, ואין נזיפה פחות משבעה, ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר, שנאמר ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים. אמר רב חסדא, נידוי שלנו כנזיפה שלהן. ונזיפה דידהו שבעה, ותו לא. והא ר"ש בר רבי ובר קפרא הוו יתבי, א"ל ר"ש לבר קפרא, דבר זה צריך רבי. א"ל בר קפרא לר"ש, ומה רבי אומר בדבר זה, אזל א"ל לאבוה. איקפד. אתא בר קפרא לאתחזויי ליה, א"ל בר קפרא איני מכירך מעולם. ידע דנקט מילתא בדעתיה, נהג נזיפותא בנפשיה תלתין יומין. סוגיא דשמעתא, כך גזר ר' שלא ישנו להתלמידים בשוק, שנאמר חמוקי ירכיך כמו חלאים, ואין חלאים אלא רבנן כדגרסינן בנדרים מאן חולים רבנן, והן שמתעסקים בתורה שהיא מעשה ידי אומן. ואמר רבי, מה ירך זה בסתר